

Predlaganje kandidatov za volitve odbornikov ljudskih odborov

Za volitve odbornikov v občinski svet in v zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora sta določena dva načina vlaganja kandidatur: prvič po volivcih na zborih volivcev oziroma po zborih volivcev v gospodarskih organizacijah, drugič pa po najmanj petdesetih volivcih.

KANDIDATI ZA OBČINSKI SVET

Predlaganje na zboru volivcev

Zbori volivcev se zaradi predlaganja kandidatov za volitve odbornikov v občinski svet sklicujejo po volilnih enotah. Te se organizirajo tako, da tvori praviloma vsak kraj (vas, naselje) posebno volilno enoto, v večjih krajih pa se lahko organizira tudi več volilnih enot. Zbor volivcev skliče predsednik občinskega ljudskega odbora, na katerega področju bo zbor. Dolžan je, da določi kraj in čas njegovega sklicanja. Če se zbor ne skliče v določenem roku, določa zakon pravico in dolžnost pristojne občinske volilne komisije, da skliče nesklicane zbor volivcev. Kvorum za delo zborov volivcev je različno določen z republiški predpisi in je odvisen od skupnega števila volivcev na področju volilne enote. Zbora volivcev, ki nima po zakonu določenega kvoruma, ni mogoče izvesti, temveč je za to pooblaščen organ dolžan, da zbor ponovno skliče. Pravico odločanja na zboru imajo samo tisti volivci, ki so vpisani v volilni imenik in stanujejo na področju volilne enote. Zbor volivcev vodi predsednik odbora do izvolitve predsedstva zbora.

Zapisnik o delu tega zbora volivcev ima poseben pomen glede na funkcijo, ki jo opravlja ta zbor, pa je zato določeno, da volivci izvolijo iz svoje srede dva overovatelja zapisnika. Pred določitvijo dnevnega reda pojasni predsedujoči namen sklicanja zbora in opozori zbor na njegove pravice in na način dela glede predlaganja kandidatov.

Za delo zborov volivcev je zakon določil naslednji minimalni dnevni red: izvolitev kandidacijske komisije, predlaganje kandidatov po zboru volivcev, razpravljanje o predlogu kandidacijske komisije in določitev kandidatov. V soglasju s tem dnevnim redom izvoli zbor najprej kandidacijsko komisijo, katere naloga je, da na temelju predlogov volivcev predloži zboru predlog za določitev kandidatov. Če je bilo več predlogov za kandidacijsko komisijo, se šteje za izvoljeno tista, ki je dobila največ glasov. Vsak volivec, ki lahko odloča na zboru, je upravičen tudi predlagati kandidate za odbornike. Koliko lahko predlaga tak volivec kandidatov, je različno urejeno z republiški zakoni. Tako je na primer po zakonu o izvolitvi in odpoklicu ljudskih poslancev LR Srbije vsak volivec upravičen predlagati praviloma enega kandidata. Izjemo, če voli volilna enota dva ali več odbornikov, je skupina petih volivcev upravičena predlagati toliko kandidatov, kolikor voli enota odbornikov. Po ustrez-

nem zakonu LR Bosne in Hercegovine pa lahko vsak volivec predlaga toliko kandidatov, kolikor voli neka volilna enota odbornikov.

Delo kandidacijske komisije

Kandidacijska komisija najprej izvoli svojega predsednika, nato pa začne proučevati vse predloge za kandidate, ki so jih predlagali na zboru volivci, in sestavi predlog kandidate. Predlog komisije se mora gibati v okviru na zboru predlaganih kandidatov, delo pa mora končati v času prekinitve dela zbora volivcev, če zbor ni sklenil, da se delo odloži. V nadaljevanju dela zbora volivcev je kandidacijska komisija dolžna, da obrazloži predlog za vsakega kandidata posebej. Med razpravljanjem o tem predlogu ima vsak volivec pravico dati svoje pripombe k predlogu kandidacijske komisije in podajati nove predloge. Če se med tem razpravljanjem podajo pripombe proti kakšnemu izmed kandidatov, ki ga je predlagala komisija, ali pa se predlagajo novi kandidati, oceni in prouči kandidacijska komisija vse nove predloge in izražene razloge in sestavi končni predlog kandidate. Ta predlog je lahko v tem, da se vnesejo novi kandidati, ki so bili predlagani med razpravljanjem, ali se izpustijo nekateri izmed prvotnih kandidatov, ali pa prvo in drugo. Tak končni predlog predlaga zboru volivcev, ki se o njem izjavi z glasovanjem, in to posebej za vsakega predlaganega kandidata.

Glasovanje je javno in se opravi z dviganjem rok. Za kandidata je sprejet tisti kandidat, za katerega je glasovala večina navzočih volivcev in tak kandidat se vpiše v predlog kandidate zbora volivcev. Če to glasovanje ni dalo dvakrat več kandidatov, kakor voli odbornikov ta volilna enota, postane kandidat tudi tisti, ki je dobil več kakor 40 odstotkov glasov navzočih volivcev. V primeru, da se pojavi spor o tem, koliko se jih je izjavilo za in koliko proti kandidatu, se preštejejo glasovi.

Če je predlog kandidacijske komisije v celoti odklonjen, to je, če ne dobi nobeden izmed predlaganih kandidatov večine glasov navzočih volivcev, takoj preneha funkcija kandidacijske komisije in se začnejo volitve nove komisije. Zakon izhaja iz tega, da je v takem primeru kandidacijska komisija izgubila zaupanje in da ne more biti tisti organ zbora volivcev, ki naj olajša zboru, da pride do sprejemljivih kandidatov. Delo nove kandidacijske komisije in delo zbora volivcev teče pri razpravljanju o predlogu te komisije, glasovanju in ugotavljanju kandidatov v celoti po zgoraj obrazloženem postopku.

Vsebina predlogov za kandidature

Vsa dejanja na zboru volivcev se vpišejo v zapisnik. Ker je ta zapisnik osnova za oceno pravilnosti in polnoveljavnosti predlogov, mora biti pravilen tudi formalno in materialno ter mora vsebovati vse z zakonom določene vrline. Na temelju zapisnika o delu zbora volivcev se poda predlog kandidate zbora volivcev.

Ta predlog je pisni dokument in obvezno vsebuje: naziv ljudskega odbora, za katerega so volitve, označbo volilne enote, za katero se podaja predlog kandidate, dan, ko je bil zbor volivcev, dan volitev, za katere se predlaga kandidatura ter družinsko, očetovo in rojstno ime, poklic in mesto stanovanja vsakega na zboru določenega kandidata. Predlog kandidate obvezno podpišeta zboru volivcev predsedujoči in predsednik kandidacijske komisije. Njuna podpisa mora overiti občinski ljudski odbor, na katerega področju je bil zbor, ali pa pristojno okrajno sodišče. Predlogu kandidate se priloži: zapisnik o delu zbora volivcev, overjene pismene izjave kandidatov o pristanku na kandidiranje in potrdilo, da so kandidati vpisani v volilni imenik. Tak predlog se predloži občinski komisiji v potrditev.

Predlog skupine državljanov

Predlog kandidate skupine državljanov za volitve odbornikov v občinski svet se predloži pismeno kot enoten predlog in mora izpolniti kot temeljni in materialni pogoj, da ga predlaga najmanj petdeset državljanov, ki imajo volilno pravico in ki stanujejo na področju volilne enote, za katero se predloži predloga. Predlog podpišejo vsi predlagatelji in vsebuje vse podatke kakor predlog kandidate zbora volivcev.

KANDIDATI ZA ZBOR PROIZVAJALCEV

Predlaganje na zboru volivcev

Zbori volivcev zaradi predlaganja kandidatov se sklicujejo po gospodarskih organizacijah ustrezne proizvajalske skupine. Formiranje zborov volivcev je odvisno od števila proizvajalcev gospodarskih organizacij, v katerih gospodarskih organizacijah (ali njihovih delih) pa bodo zbori volivcev določili občinska volilna komisija. Zbor volivcev v gospodarskih organizaciji skliče predsednik delavskega sveta, v kmetijski zadrugi pa — predsednik upravnega odbora. Če sta bili dve organizaciji združeni zaradi sklicanja enega zbora volivcev, skliče ta zbor predsednik delavskega sveta tiste gospodarske organizacije, v kateri je zbor.

Kot pogoj, da se lahko opravi zbor volivcev, je določen kvorum: desetina skupnega števila proizvajalcev, ki so upravičeni sodelovati na zboru, toda pod pogojem, da to število ni manjše kakor 50. Razen tega je določen tudi drugi kvorum: tretjina volivcev na tistih zborih, katerih skupno število volivcev je manjše kakor 100. Ker je kvorum temeljni pogoj, da se lahko izvede zbor volivcev in da je polnoveljavna, zboru ni, če ta pogoj ni izpolnjen, temveč ga je treba sklicati znova. Zbor volivcev sestavljajo v gospodarski organizaciji tisti proizvajalci z volilno pravico, ki so v njej zaposleni, razen vajencev, a v kmetijskih zadrugah sestavljajo zbor volivcev člani kmetijske zadruge, ki imajo splošno volilno pravico.

Zbor volivcev začne predsednik, ki ga je sklical, in ga vodi do izvolitve predsedstva zbora. Če pooblaščen zastopnik gospodarske organizacije ne skliče zbora v roku, ki je določen po zakonu, je občinska volilna komisija upravičena in dolžna, da posreduje glede sklicanja zbora volivcev. Ves postopek dela na zboru volivcev v gospodarskih organizacijah se ne razlikuje od postopka dela splošnih zborov volivcev in ni zato ta postopek niti izrecno normiran. Vsebina predloga kandidate je večinoma enaka vsebini predloga kandidate, ki ga sestavijo na splošnem zboru volivcev.